

Maður ÚR SVÖRTULÖNDUM

Brian Griffin er á landinu. Hann er nýkominn frá stærstu ljósmyndahátíð heims í Arles þar sem úrval verka hans var í heiðursessi og heldur brátt til Lundúna, þar sem hann hefur starfað lengst, til að hefja vinnu við töku á ljósmyndaröð um allan þann fjölda sem kemur að undirbúningi Olympíuleikanna – nema íþróttamenn.

MYNDIR: PÁLL BALDVIN BALDVINSSON

Maðurinn er snaggaralegur Breti á óljósum aldri: við rötum hratt hvor á annan á kaffihúsinu og komum okkur fyrir. Er afgreitt á borð hér? Stelpan í afgreiðslu með slaveskan hreim segir kaffið selt hér og bankar á afgreiðsluborðið. „Ég skil ekki hvað loftið hérna er tært,“ segir hann, „verð alltaf jafn hissa. Ég ætti að vita það. Var öll þessi ár í London og alinn upp í Svarta landinu. Þar er andrúmsloftið...“ hann yggir sig.

Svörtulönd

„The Black Country“ eins og þeir fyrir sunnan kalla það er svartasta iðnaðarsvæði í Mið-Englandi norðvestur af Birmingham. „Það er eins og Ruhr,“ segir hann.

Brian Griffin hefur komið hingað til lands reglulega um árabíl, bæði vegna starfs síns og svo á hann íslenska konu, Brynju Sverrisdóttur. Hann segir fjölskyldu Brynju vera eina fólkið sem hann geti kallað fjölskyldu sína núorðið.

„Nú geta allir tekið mynd. Áður var erfitt að ná góðum skotum jafnvel þegar skyggjur urðu helsta vinnutæki ljósmyndara...“

„Ég er lágstéttarmaður að upp-runa. Það var mikil fátækt. Ég komst ekki í það fyrr en eftir tvi-tugt – þannig var það. Badherbergi þekktust ekki í mínu hverfi. Ég varð að koma mér burtu og ljós-myndavélin kom mér á sporið. Ég fór í listaskóla eins og margir af minni kynslóð, krakkar sem vissu ekki hvað þeir vildu, náðu ekki að ganga menntavegin og söfnuðust í listaskólana sem voru þá nýtt fyrir-irbæri í skólakerfinu breska.“

Stefnumót í Arles

Brian er heimsfrægur ljósmyndari, stórt nafn í breskum kreðsum og kunnur um allan heim fyrir verk sín. Þau Brynja eru nýkom-in frá ljósmyndahátíðinni í Arles í Suður-Frakklandi, stærstu og virtustu listaljósmýndahátíð í heimi sem nú var haldin í fertug-asta sinn. „Okkur var boðið að sýna þar nokkrum sem höfðum vakið athygli fyrr á tíð. Á hátíðina kemur fólk úr öllum heimshornum. Gestir voru um 350 þúsund í fyrra. Ég sýndi þar fyrst 1987 og á þeim árum klæddist ég jafnan vinnu-

fötum járnbrautarstarfsmanna og þótti sérvitur. Þeir lögðu teina á aðaltorgið í Arles og settu sýninguna upp í vögnum. Það þótti sér-stakt þá. Ég var gerður að heiðursborgara Arles við þetta tilefni.“

Íslenskt fálæti

„Núna fékk ég stóra vagnageymslu til að sýna í og valdi úrval úr nokkrum syrþum sem ég hef unnið gegnum tíðina: valdar myndir úr seríunni um Vatnafólkið og röð-inni um St. Pancras-járnbrautar-stöðina. Það voru í allt 350 myndir sem ég sýndi þar niður frá. Fyrstu vikuna komu sextíu þúsund.“

Ég sendi erindi hingað upp til ráðamanna og benti þeim á að þarna væri mikilvægt framlag áberandi af myndum frá Íslandi úr verkum mínum fyrir Orku-veitu Reykjavíkur og Vatna-fólksseríunni. Margítrekaði þau bréf: þetta væri stærsta framlag íslensks myndefnis á virtustu ljós-myndahátíð heims til þessa en því var ekki svarað, enginn kom, enginn svaraði. Á endanum var Brynja mín eini fulltrúi Íslands á svæðinu

og kom fram fyrir landsins hönd í opinberum athöfnum. En mér þótti leitt að enginn skyldi láta sjá sig.“

Flóttaleið fundin

Brian gerðist atvinnuljósmýndari árið 1972. Hann segist ekki hafa verið ljósmyndanörð, maður sem hann vann með í verksmiðju hafi kynnt sig fyrir ljósmyndun og myndavélin hafi verið sér tæki til að komast burt úr Svarta landinu: „Ég varð að breyta lífi mínu. Listaskóli í þrjú ár var flóttaleið. Ljósmyndun á þessum árum í Bretlandi var eins og hver önnur vinna. Listræn ljósmyndun var ekki til sem listform. Ég fór til London og lifði á félagsbótum – social security – sem þýddi að maður var rétt yfir hungur-mörkum. Svo fór ég að vinna fyrir tímarit og eftir fimm ár tók ég að mynda fyrir plötuútgáfur. Ég opnaði mitt eigið stúdíó árið 1980 og þá bættust auglýsingaljósmýndirnar við. Ég var einþykkur að því leyti að ég tók bara verkefni sem ég hafði áhuga á. Það gekk vel, fólk tók að meta mig af mínum

Brian Griffin á björtum morgni í Reykjavík: „Loftið hérna er hreint ótrúlegt.“

FRÉTTA-LADIA/LSKDFIL/REKSD/JKFLKSD

Ein mynda úr röðinni Vatnafólkið. „Þetta var stelpan á skrifstofu Orkuveitunnar,“ segir Brian.

MYND/BRIAN GRIFFIN. BIRT MEÐ GÓÐFÆLLEGU LEYFI LISTAMANNSINS.

verðleikum og ég fékk betur og betur borgað.“

Frægð og frami

„Áttundi áratugurinn var tími mikilla breytinga í Bretlandi. Þá bættust við mannamyndir fyrir ársskýrslur og fyrirtæki þannig að þegar Thatcher komst til valda og viðskipti urðu sexí var ég á réttum stað. Ljósmyndarar voru í miklum metum á þeim tíma.“

Brian segir tæknibyltingu í ljós-myndun hafa fært greinina til allra. Nú geti allir tekið mynd. Áður hafi verið mjög erfitt að ná góðum skotum, jafnvel á níunda áratugnum þegar skyggjur urðu helsta vinnutæki ljósmyndara. Á þessum árum hafi ljósmyndarar mátt víða að sér gifurlegri þekkingu á búnaði og tækni. Menn hafi hannað ljós og tæknibrellur sem nú séu framkvæmdar í eftirvinnslu tölvunnar. Tími hinna snjöllu hand-verksmanna sé liðinn og tölvan hafi eyðilagt þann heim, enda sé sami svipur yfir vinnu flestra.

Vatnafólkið

Brian þakkar Eiríki Þorlákssyni

að myndaröðin um Vatnafólkið varð til, en Eiríkur var þá safnstjóri á Listasafni Reykjavíkur. Brian kynntist honum og hefur hann í miklum metum. Eiríkur setti saman sýningu með völdum myndum Brians 2005 sem kölluð var Áhrifavaldar. Það var aftur Brynja sem kom á sambandi Orkuveitunnar og ljósmyndarans sem leiddi til vinnu hans hér á landi. Myndefnið var eins og í verkefnum á borð við St. Pancras vettvangur vinnunnar, staðir verkefna Orkuveitunnar, en Brian vildi líka eins og í fyrri verkum sínum tengja saman orkuviðnaðinn í landslaginu og fólkið.

Hann segir það lengi hafa vafist fyrir sér hvar samnefningarinn lægi í þessum ólíku efnisþáttum en að lokum hafi hann dottið niður á gamalt tæki frá áttunda áratugnum sem var notað sem áferðarhimna í ljósmyndum á sínum tíma: myndin er tekin gegnum glerplötu á snúningsás sem á má renna vatni. Nú orðið geri menn svona effekta í tölvum, en Orkuveitan hafi komið upp aðstöðu fyrir hann hér og þar hafi hann tekið myndirnar.

Vonbrigði með viðtökur

Vatnafólkið endaði sem afar sérstök og áhrifamikil mannamyndasería. Verkin voru sýnd á Listasafni Reykjavíkur og fyrir aðkomu einkaaðila eignaðist safnið alla röðina. Bók var gefin út með myndunum, hönnuð af Ámunda Sigurðs-syni. Og hróður verksins berst víða, enda myndirnar í senn portrett í hefðbundnum skilningi og hlaðin dulmagni, krafti vatnsyfirborðsins sem líður, rennur, bullar og sýður svo úr verður heimur fólks sem er handan vatnsins. Brian dregur ekki dul á vonbrigði sín með móttökur á Vatnafólks-seríunni hér á landi. „Fólk áttaði sig ekki á þessu og sumir létu fjúka neikvæðar athugasemdir, sá ég á netinu. Það þótti mér miður, en ef til vill átta menn sig síðar á verkinu og samhengi þess í vinnu minni fyrir Orkuveituna.“

Verkefni framtíðarinnar

Brian undrast hvað Íslendingar standa á merkilegum skilum; hér sé í raun velmenntuð þjóð en atvinnuhættir séu enn eins og fyrir tíma iðnyltingar. Þeir minna hann um margt um fólkið í Svarta landinu. „Þess vegna á ég heima hér,“ segir hann.

Fram undan er vinna: Brian hefur fengið það hlutverk að skrá á mynd alla þá sem nú vinna að undirbúningi Olympíuleikanna í London, frá verkamönnum til framkvæmdastjóra, hugmyndasmíðum til hönnuða. Þá sem standa fyrir verklega þættinum. Það verður kynnt opinberlega eftir nær tvo mánuði með fyrstu átta myndunum sem hann tekur í næsta mánuði. Vinnan hefst í desember en er mun stærri en það verkefni. Verkið er styrkt af Breska símanum og Konunglega Mannamyndasafninu á Trafalgar-torgi sem margir þekkja.

Orðspor og ferill

Brian segist stoltur af þessum stóru verkefnum sem yfirvöld hafi pantað hjá honum; þau byggja á fagurfræðilegum kröfum og hann hafi fullkomið frelsi en viðfangsefnið sé honum kært; vinnandi fólk, almúginn – þeir sem skapi umhverfi okkar í iðnaði og samgöngum. Hann er þrátt fyrir langa för enn nærri rótum sínum; svörtum og sótugum iðnaðarhóðum Svarta landsins.

3 vikna menningar- og skemmtiferð 6.-26. október til

KÍNA

með Kínaklúbbi Unnar

Verð kr 495 þ/mann ALLT INNIFALIÐ

Uppl. í síma 551 2596 og www.simnet.is/kinaklubbur